

บทความวิจัย

เรื่อง หมาป่า : นวนิยายสลายอคติทางชาติพันธุ์

โดย

นางสาวขนิษฐา ใจเอื้อย

รหัสนักศึกษา 05550678

เสนอ

รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิมสำราญ

บทความวิจัยเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2558

ชื่อบทความวิจัย “หมาป่า : นวนิยายสลายอคติทางชาติพันธุ์”

ชื่อนักศึกษา นางสาวนิษฐา ใจเอื้อย รหัสนักศึกษา 05550678

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ บาหยัน อิ่มสำราญ

สาขาวิชาเอก เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการใช้วรรณกรรมเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์ โดยใช้กรอบแนวคิดเรื่องวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และวรรณกรรมวิจารณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่งใช้นวนิยายเรื่องหมาป่าเพื่อสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อชาวมองโกลด้านเนื้อหา โดยชี้ให้เห็นว่าชาวมองโกลเป็นชนชาติที่มีอารยธรรม ซึ่งปรากฏให้เห็นทั้งวัฒนธรรมทั้งทางด้านวัตถุ และวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ อีกทั้งยังพบว่าผู้แต่งใช้กลวิธีทางวรรณกรรมเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์ถึง 2 วิธี ได้แก่ กลวิธีการเปรียบเทียบ และกลวิธีด้านการสร้างตัวละคร ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสรุปได้ว่านวนิยายเรื่องหมาป่าเป็นนวนิยายที่สลายอคติทางชาติพันธุ์อย่างแท้จริง

บทนำ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 359) ได้ให้ความหมายของคำว่าชาติพันธุ์ไว้ว่า “ ชาติพันธุ์ (Ethnicity) คือ กลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกัน และที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน ” เรื่องชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างมนุษย์ตลอดเวลามาเป็นเวลายาวนานในประวัติศาสตร์ และในปัจจุบันปัญหาเรื่องชาติพันธุ์กลายเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยชาติและสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศที่มีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ เช่น ประเทศจีน ซึ่งประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศจีน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ฮั่น กลุ่มชาติพันธุ์จ้วง กลุ่มชาติพันธุ์แมนจู กลุ่มชาติพันธุ์หุย กลุ่มชาติพันธุ์อัลไต กลุ่มชาติพันธุ์อุยกูร์ กลุ่มชาติพันธุ์จ้อจ้อ กลุ่มชาติพันธุ์ยี่ กลุ่มชาติพันธุ์ทิเบต เป็นต้น (Humble, 2553)

กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศจีนมาเป็นเวลานาน มีวัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน มีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองที่ได้เรียนรู้และปฏิบัติสืบต่อกันมารุ่นสู่รุ่น แม้ว่าชนชาติฮั่นจะตั้งตัวเป็นใหญ่เหนือชนชาติอื่นยาวนานที่สุดในอาณาจักรจีน แต่มีบางครั้งที่ชนชาติฮั่นอ่อนแอ ทำให้ชนชาติอื่นที่เข้มแข็งมากกว่าเข้ามาสถาปนาราชวงศ์ครอบครองอาณาจักรจีน เช่น ราชวงศ์หยวนของชนชาติมองโกล เป็นต้น (อดุลย์ รัตนมันเกษม, 2548: 211 - 213)

ชนชาติมองโกล เป็นชนเผ่าที่เก่าแก่ชนเผ่าหนึ่ง อาศัยอยู่บนที่ราบสูงมองโกลทางตอนเหนือของประเทศจีน เดิมดำรงชีวิตด้วยการเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์และการล่าสัตว์ ใช้ชีวิตอยู่ในกระโจม (โจวจยาหรง, 2547: 201) เร่ร่อนไปตามตอนบนของแม่น้ำอาร์กุน ภายหลังจากอาศัยอยู่ในบริเวณหุบเขาแม่น้ำโอนอนกับเคอรูเลน ชาวมองโกลอาศัยอยู่ในภูมิภาคที่แห้งแล้ง ทุรกันดาร อากาศหนาวจัด และที่ราบกว้างใหญ่ ทำให้ชาวมองโกลกลายเป็นชนเผ่าที่เข้มแข็งอดทน เป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถทั้งการขี่ม้าและยิงธนู (ทวีป วร-

ดิลก, 2551: 405) เตมูจินหรือเจงกิสข่านเป็นผู้นำชนเผ่า เจงกิสข่านสามารถรวบรวมชาวมองโกลให้เป็นหนึ่งเดียวได้และสามารถนำกองทัพชาวมองโกลพิชิตราชวงศ์ซ่งได้สำเร็จ เมื่อถึงสมัยที่กุบไลข่านเป็นผู้นำชนเผ่า ได้ตั้งตนเป็นจักรพรรดิ (โจวจยาหรง, 2547: 211) สถาปนาราชวงศ์หยวนปกครองแผ่นดินจีนอยู่ 90 ปีเศษก็ล่มสลาย (โจวจยาหรง, 2547: 238) สมัยราชวงศ์หยวน ชาวมองโกลกดขี่เหยียดหยามชาวฮั่นอย่างมาก ทำให้ชาวฮั่นต่อต้านชาวมองโกล ก่อการจลาจลขึ้นทั่วอาณาจักร กระทั่งสามารถยึดแผ่นดินจีนกลับมาเป็นของชนชาติฮั่นได้อีกครั้ง

ในสมัยราชวงศ์ซิง มีการปราบปรามชนกลุ่มน้อยตามแนวชายแดนและมีนโยบายปกครองชนกลุ่มน้อย ผลจากนโยบายแบ่งแยกชนชาติอย่างเด็ดขาดชัดเจนเป็นปัจจัยหนึ่งทำลายความสามัคคีของชนชาติในจีน (โจวจยาหรง, 2547: 243) หลังจากคอมมิวนิสต์เข้ามาปกครองจีน กิจกรรมของพรรคคอมมิวนิสต์ก็ขยายจากเมืองไปสู่ชนบท สร้างฐานที่มั่นในชนบทและจัดตั้งกองทหารแดง มีการดำเนินนโยบายทางการเมืองเพื่อสร้างเอกภาพให้กับรัฐที่สถาปนาขึ้นมาด้วยวิธีการต่างๆ ใช้นโยบายความเสมอภาคและความสามัคคีของชนชาติ ใช้ระบบปกครองตนเองในเขตแดนของชนชาติส่วนน้อย (หลี่ฟูเซิน, 2539: 33) ส่งเสริมให้ชนกลุ่มน้อยมีเสรีภาพในความเชื่อถือและเผยแพร่วัฒนธรรมของตนได้ ในทางกฎหมายชนกลุ่มน้อยมีสิทธิทางการเมืองเช่นเดียวกับชาวฮั่น แต่ในทางปฏิบัติพรรคคอมมิวนิสต์ได้ส่งเสริมให้มีขบวนการมวลชน เช่นการปฏิวัติวัฒนธรรมในหมู่ชนกลุ่มน้อยด้วยการแทรกซึมของรัฐ โดยการส่งพนักงานและปัญญาชนไปทำงานร่วมกับชนกลุ่มน้อย ทำให้มีการผสมกลมกลืนกับชาวฮั่นมากขึ้นอย่างรวดเร็ว (เจียน ชีระวิทย์, 2519: 19 - 20) เพื่อให้มีเอกภาพทางการเมืองการปกครอง ในทางวรรณกรรม มีนักเขียนนวนิยายบางคนที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว เพราะเห็นว่าชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยที่ต่างมีมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาเป็นเวลาหลายพันปี อย่างเช่น นวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ซึ่งกล่าวถึงปัญญาชนบางคน que เข้าไปร่วมงานกับคนมองโกล แต่ไม่ได้คิดเช่นเดียวกับรัฐ กลับหลงใหลในวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย มองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่ได้ไปสัมผัส และรู้สึกเสียดายที่วัฒนธรรมเก่าแก่ของชนชาติอื่นถูกชาวฮั่น

ทำลาย โดยการนำวัฒนธรรมอันเข้าไปครอบงำ ในที่สุดความรู้สึกเสียดายความงามของวัฒนธรรมที่แตกต่าง ได้ถูกปัญญาชนชาวอันผู้หนึ่งถ่ายทอดความรู้สึกผ่านวรรณกรรมชิ้นสำคัญ วรรณกรรมเรื่องนั้นคือ นวนิยาย เรื่อง “หมาป่า”

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่องหมาป่าอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้ทราบถึงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์มองโกล และการใช้วรรณกรรมเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมมองโกลในนวนิยายแปลจีนเรื่องหมาป่า
2. เพื่อศึกษาวิธีการใช้วรรณกรรมเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาจะศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “หมาป่า” ของเจียงหรง ฉบับแปลเป็นภาษาไทย โดยสำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม บุคส์ พิมพ์ปี พ.ศ. 2552

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และการวิจารณ์วรรณกรรม
2. วิเคราะห์นวนิยายแปลจีนเรื่อง “หมาป่า” อย่างละเอียด ทั้งในด้านเนื้อเรื่อง ตัวละคร และกลวิธีการแต่ง

การแต่ง

3. วิเคราะห์นวนิยายแปลจีนเรื่อง “หมาป่า” ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด
4. เรียบเรียงผลการศึกษานำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัย

กรอบความคิดทฤษฎีที่ใช้วิจัย

1. กรอบความคิดเรื่องวัฒนธรรม

บุญยงค์ เกศเทศ (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “ วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์ ” ได้กล่าวถึงประเภทของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น ที่อยู่อาศัย อาหารการกิน ยารักษาโรค อาวุธ ยานพาหนะในการคมนาคม เป็นต้น

2. วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึง แบบอย่างการปฏิบัติ หรือแนวความคิด เช่น ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น

จูลินี เทียนไทย (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “ มานุษยวิทยาธุรกิจ ” ได้กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของวัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิต (Way of life) ของคนในสังคม มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยการขัดเกลาทางสังคม วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไขและกาลเวลา

วัฒนธรรมมีความสำคัญเพราะทุกสังคมล้วนมีวัฒนธรรมของตน การมีวัฒนธรรมจะช่วยให้ผู้คนในแต่ละสังคมรู้สึกถึงความเป็นสมาชิกของสังคมนั้นๆ โดยบ่งบอกว่าเป็นใคร เป็นสมาชิกของสังคมใด นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นตัวที่หล่อหลอมให้คนในสังคมมีระบบการตัดสินใจที่คล้ายๆกัน มีความคิดเห็นและความพึงพอใจไปในทิศทางเดียวกัน

ในมุมมองของนักมานุษยวิทยาเชื่อว่า วัฒนธรรมคือกรอบความคิดทางจิตใจของปัจเจกบุคคล ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม ตลอดจนวิถีทางการแก้ไขปัญหาของคนในแต่ละสังคม

หรืออีกนัยหนึ่งคือวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม และวัฒนธรรมจะถูกปรับให้เข้ากับบริบทแวดล้อมของสังคมนั้นๆ ด้วย

2. กรอบความคิดเรื่องวัฒนธรรมกับชาติพันธุ์

อมรา พงศาพิชญ์ (2533) เขียนหนังสือเรื่อง “ วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา ” ได้กล่าวถึงลักษณะของความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไว้ว่า สาเหตุของการเกิดการแบ่งแยกระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในลักษณะชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ มี 5 ลักษณะ คือเกิดจากการแบ่งแยกโดยวัฒนธรรม เกิดจากการแบ่งแยกจากลักษณะทางภูมิศาสตร์ เกิดจากการผนวกดินแดน เกิดจากการย้ายถิ่น และเกิดจากการตกเป็นประเทศอาณานิคม

จิตรกร โพธิ์งาม (2542) เขียนหนังสือเรื่อง “ มานุษยวิทยาเบื้องต้น ” ได้กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ว่า การขยายตัวของวัฒนธรรมและชาติพันธุ์มีผลทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างชาติพันธุ์มากขึ้น เมื่อชาติพันธุ์ขยายตัวมาอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน การยอมรับซึ่งกันและกันอาจทำให้เกิดการยืมวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนของวัฒนธรรมได้ แต่หากการขยายตัวของชาติพันธุ์สองชาติพันธุ์ไม่สามารถเข้ากันได้หรือสอดคล้องกัน ปัญหาเรื่องการขัดแย้งของกลุ่มชาติพันธุ์ก็จะเกิดตามมา

ยศ สันตสมบัติ (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “ มนุษย์กับวัฒนธรรม ” ได้กล่าวถึงความเป็นชาติพันธุ์ไว้ว่า ความเป็นชาติพันธุ์ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่มักเกิดขึ้นในสภาวะที่มีการเผชิญหน้า หรือมีความขัดแย้งในการจัดสรร และใช้อำนาจภายในระบบสังคมที่กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้อาศัยอยู่ โดยเฉพาะในบริบทสังคมสมัยใหม่ที่กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เริ่มมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านทางตลาดและระบบทุนนิยมเพิ่มมากขึ้น ความเป็นชาติพันธุ์จึงถูกสร้างใหม่ และปรับใช้โดยผ่านสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างๆ สมาชิกของกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันมีผลประโยชน์ร่วมกัน และแข่งขันกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

เพื่อรักษาและกีดกันไม่ให้ชนกลุ่มอื่นเข้าถึงทรัพยากรที่หายาก อีกทั้งเพื่อจัดองค์กรทางสังคมและช่วงชิงความได้เปรียบในความสัมพันธ์เชิงอำนาจกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ

ประสิทธิ์ ลีปรีชา และ ยรรยง ตระการธำรง (2551) เขียนบทความในหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมไร้อคติ ชีวิตไร้ความรุนแรง” ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ไว้ว่า ภาพลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นมายาคติเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่มักจะถูกสร้างขึ้นโดยคนภายนอก ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกชาตินิยมและการกีดกัน เป็นการพยายามกำหนดมาตรฐานทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมด้านลบของคนเพียงบางคนในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ หรือบริบททางการเมืองและสังคม แล้วนำมาอนุมานว่าเป็นพฤติกรรมโดยรวมของสมาชิกทั้งหมดในกลุ่มชาติพันธุ์นั้น

3. กรอบความคิดเกี่ยวกับการวิจารณ์วรรณกรรม

บทความวิจัยเรื่องนี้ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรม โดยเฉพาะเรื่องตัวละคร

ราชบัณฑิตยสถาน (2552) ได้กล่าวถึงความหมายของตัวละครไว้ใน “พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทย” ไว้ว่า ตัวละคร หมายถึง บุคคลที่นักเขียนบทละคร นวนิยาย หรือเรื่องสั้น สร้างขึ้นในงานวรรณกรรม เพื่อให้มีบทบาทและลักษณะนิสัยตามที่ผู้เขียนต้องการ ตัวละครเป็นองค์ประกอบที่สำคัญองค์ประกอบหนึ่ง เพราะคำพูด การกระทำ และความคิดของตัวละคร เป็นปัจจัยสำคัญในการเดินเรื่องของผู้แต่ง

สุพรรณิ โกศลวัฒน์ (2530) เขียนหนังสือเรื่อง “วรรณกรรม : หลักและวิธีการ” กล่าวถึงบทบาทของตัวละครไว้ว่า สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. Hero คือ พระเอกหรือนางเอก หรือตัวละครเอกของเรื่อง แบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่ พระเอกตามประเพณี ตัวเอกประเภทขบขันแอบแฝง และตัวละครเอกที่มีบุคลิกลักษณะโดดเด่น

2. Villain เป็นผู้ร้าย เป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายพระเอก

3. Foil เป็นตัวละครย่อย เช่น เพื่อนพระเอก เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นวนิยายเรื่อง “หมาป่า” เป็นนวนิยายที่เสนอทางออกเรื่องความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ระหว่างชนชาติมองโกลกับชนชาติฮั่น อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางชาติพันธุ์ และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ โดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อสร้างความเข้าใจระหว่างชนชาติมองโกลและชนชาติฮั่น ผู้แต่งซึ่งเป็นชาวฮั่นจึงได้สร้างนวนิยายเรื่องหมาป่า เพื่อแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อชาวมองโกล ทั้งด้านเนื้อหาและกลวิธีการประพันธ์ ผู้ศึกษาจะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ตัวบทนวนิยายเรื่องหมาป่า

หมาป่า เป็นเรื่องราวของเงินเงิน นักศึกษาชาวปักกิ่ง เป็นหนึ่งในปัญญาชนที่อาสาไปใช้แรงงานเลี้ยงปศุสัตว์บริเวณชายแดนจีน-มองโกเลีย เงินเงินถูกส่งตัวมาอยู่กับพ่อเผ่าบิลเก้ นายพรานที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในทุ่งหญ้าเอ้อหลุน มีฐานะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณประจำทุ่งหญ้านั้น เงินเงินได้รับมอบหมายให้ดูแลฝูงแกะ ที่ทุ่งหญ้าเอ้อหลุน เงินเงินต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวมองโกล คืออาศัยอยู่ในกระโจม รับประทานเนื้อแกะป่า พ่อเผ่าบิลเก้ถ่ายทอดความรู้เรื่องต่างๆให้กับเงินเงิน เงินเงินค่อยๆซึมซับสิ่งต่างๆที่พ่อเผ่าสอนและเรียนรู้เรื่องของธรรมเนียมความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่ามองโกลที่เกี่ยวข้องกับหมาป่า นับวันเงินเงินยิ่งสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับหมาป่า เขาหลงใหลหมาป่า ทั้งยังพยายามเลี้ยงลูกหมาป่าไว้ตัวหนึ่งเพื่อศึกษาพฤติกรรมของหมาป่าอย่างละเอียด การขับเคี่ยว แบ่งปัน ช่างชิง ของมนุษย์กับฝูงหมาป่า รวมถึงการพิทักษ์สมดุลธรรมชาติของทุ่งหญ้า ทำให้เงินเงินเข้าถึงกลยุทธ์พิชัยหมาป่า ศาสตร์แห่งการอยู่รอด และศาสตร์ที่ทำให้จอมจักรพรรดิเจงกิสข่านได้รับชัยชนะในการรบ เวลาผ่านไปวิถีชีวิตในทุ่งหญ้าเอ้อหลุนได้ถูกเบียดเบียนจากผู้ที่มิอำนาจเหนือกว่า ชาวมองโกลและชาวฮั่นย้ายถิ่นความเจริญทางวัตถุเข้ามา

ในทุ่งหญ้าแห่งนี้ มีการทำกิจกรรม มีนโยบายล่าหมาป่าให้หมดไปจากทุ่งหญ้า ความเจริญที่เข้ามาค่อยๆ กลืนวิถีชีวิตของชาวมองโกลดั้งเดิมให้หายไปจากทุ่งหญ้าเอ้อหลุน พ่อเฒ่าบิลเก้ได้แต่โศกเศร้า เพราะการล่มสลายของทุ่งหญ้าดีค้ำบรรพบุรุษที่จะทำให้ใจได้ ต่อมาพ่อเฒ่าบิลเก้เสียชีวิต หลังพ่อเฒ่าบิลเก้เสียชีวิตไม่นาน เงินเงินถูกย้ายไปประจำอยู่ในสำนักกองร้อย และกลับมาใช้ชีวิตแบบชาวฮั่นอีกครั้ง แต่ความรู้สึกอย่างใหม่ที่เกิดขึ้นคือ เขาไม่อาจใช้ชีวิตแบบที่เขาเคยคุ้นเคยได้อีกแล้ว

2. ทศนคติเชิงบวกด้านเนื้อหา

จากการศึกษานวนิยายเรื่องนี้พบว่าด้านเนื้อหานี้ ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าชาวมองโกลเป็นชนชาติที่มีอารยธรรมที่สืบทอดมายาวนาน ซึ่งแสดงออกมาทางด้านวัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ ดังต่อไปนี้

2.1 วัฒนธรรมทางวัตถุ

วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง วัฒนธรรมในส่วนที่ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุ ไม่ว่าจะเป็สิ่งประดิษฐ์หรือวัตถุอื่นใดที่วัฒนธรรมกำหนดความหมายหรือคุณค่าให้(ราชบัณฑิตยสถาน, 2532: 102) เช่น เครื่องมือ รถยนต์ หนังสือ อาคารบ้านเรือน เป็นต้น วัฒนธรรมวัตถุที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องหมาป่า ได้แก่

2.1.1 ปัจจัย 4 คือ สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และ ยารักษาโรค(ไพบูลย์ ช่างเรียน, 2516: 4) ปัจจัย 4 ที่ได้กล่าวมานี้เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานที่มนุษย์จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งปัจจัย 4 ที่พบในนวนิยายเรื่องหมาป่า ได้แก่

1) อาหาร อาหารของชาวมองโกลโดยทั่วไปนิยมนำเนื้อสัตว์มาเป็นส่วนประกอบหลักในการปรุงอาหาร อาหารขึ้นชื่อของชาวมองโกลได้แก่ เนื้อแกะปย่าง และใส่ฮ้วน

เนื้อแกะป่าอย่าง เป็นอาหารเลิศรสที่ขึ้นชื่อของชาวมองโกลเลียในมาแต่โบราณ เมื่อล่าแกะเสร็จใหม่ๆ นิยมก่อไฟย่างเนื้อแกะกลางลานล่า เมื่อย่างเสร็จก็รับประทานทันที วัฒนธรรมการบริโภคเนื้อแกะป่าอย่างของชาวมองโกล เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “ เทงเกอร์กับการฝังฝักฟ้า ” ผู้แต่งบรรยายบรรยากาศของการรับประทานอาหารช่วงพักกลางวันของพ่อเผ่าบิลเก้ และชาวบ้าน ขณะไปจุดแกะป่าที่สระหิมะ โดยผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

“... ชาวทุ่งหญ้าเอ้อหลุนไม่เคยกินแกะตาย แกะเป็นๆ สองตัวนี่จึงกลายเป็นมือเที่ยงที่เอร็ดอร่อยของเหล่านายพราน พวกหมาล่าเนื้อตัวใหญ่ๆ กินเศษเดนจากหมาป่าจนอินแปล้ไปตั้งนานแล้ว จึงเมินแกะที่ถูกถลกหนัง ถูกควักไส้ และกำลังถูกย่างจนควันโขมงสองตัวนี้ กองไฟหนึ่งลุกพริบขึ้นมาแล้ว พ่อเผ่าบิลเก้กับพวกผู้หญิงและเด็กๆ ต่างใช้เหล็กเส้นเอย ไม่เสียบเอย เสียบเนื้อแกะสดๆ ที่ยังเด็นคุบๆ เป็นไม้ๆ เหยะเกลือนิดหน่อย แล้วนั่งล้อมกองไฟ ค่อยๆ ย่างเนื้อแกะกินอย่างเอร็ดอร่อย ”

(หมาป่า: 54)

นอกจากนี้เนื้อความข้างต้น ทำให้เห็นว่า ชาวมองโกลทุกเพศทุกวัยชื่นชอบการรับประทานเนื้อแกะป่า แกะป่าจึงเป็นสัตว์ที่ชาวมองโกลนิยมนำมาประกอบอาหารรับประทาน ทุกส่วนของแกะป่าสามารถนำมาประกอบอาหารได้ โดยเนื้อความหนึ่งในตอน “ องค์กรักษ์แห่งจักรวรรดิทุ่งหญ้า ” พ่อเผ่าบิลเก้สนทนากับเงินเงินเกี่ยวกับอาหารที่ทำจากเครื่องในแกะป่า พ่อเผ่ากล่าวกับเงินเงินว่า

“ เวลาหมาป่าหิวโซกินแกะ ขนแกะมันยังกินเข้าไปเลย ทุ่งหญ้าเราเกิดภัยพิบัติบ่อยๆ คนกับหมาป่าหาอาหารไม่ได้ง่ายนัก เมื่อได้กินแกะจึงต้องกินให้เกลี้ยงๆ ”

(หมาป่า: 133)

ด้วยเหตุนี้ ชาวมองโกลเมื่อได้แกะป่ามาประกอบอาหารจึงใช้ทุกส่วนให้คุ้มค่าที่สุด แม้กระทั่งเครื่องในแกะป่า ชาวมองโกลได้นำมาทำไส้ฮ้วน และกลายเป็นอาหารเลิศรสในทุ่งหญ้าอีกแห่งหนึ่ง

ไส้อ้วน เป็นอาหารเลิศรสอีกอย่างหนึ่งในทุ่งหญ้าเอ้อหลุน ผู้แต่งบรรยายเกี่ยวกับไส้อ้วนไว้ในตอน “ องครักษ์แห่งจักรวรรดิทุ่งหญ้า ” ในเนื้อความตอนที่เงินเงินไปรับประทานไส้อ้วนที่กระโจมของพ่อเต่า หลังกลับจากชุดแกะป่า โดยผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

“ไส้อ้วนเป็นอาหารเลิศรสอย่างหนึ่งในทุ่งหญ้า มีความขาวแก่หนึ่งฟุต แม้จะเรียกกันว่าไส้อ้วน แต่กลับไม่มีไขมันในไส้อ้วนอัดแน่นด้วยลำไส้เล็ก เยื่อปทรวงอก สายกระเพาะ เรียกว่าอะไรในตัวแกะที่จืดจางก็เอามาขูดใส่ไว้ในไส้อ้วนทั้งหมด ฟังเหมือนของเสีย แต่กลับอร่อยจนลืมไม่ลง เป็นอาหารชั้นเยี่ยมที่ขึ้นโต๊ะเฉพาะงานเลี้ยงใหญ่ๆเท่านั้น ทั้งกรอบทั้งนุ่มมันแต่ไม่เลี่ยน ”

(หมาป่า: 133)

เครื่องดื่ม นอกจากอาหารสองอย่างที่กล่าวมาข้างต้น ชาวทุ่งหญ้ายังชื่นชอบการดื่มสุรา (เหล้าชาวทุ่งหญ้า) นมสดและชา ชาวมองโกลนิยมจิบชา นม และสุรา พร้อมกับมืออาหาร เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “ เทงเกอร์กับการฝังฟากฟ้า ” ที่ผู้แต่งบรรยายบรรยากาศตอนที่พ่อเต่าบิลแก้กับพวกผู้หญิง และเด็กๆ นั่งรับประทานเนื้อแกะป่าอย่างริมทะเลสาบน้ำแข็งว่า ในขณะที่พ่อเต่าบิลแก้กับพวกผู้หญิง และเด็กๆ นั่งรับประทานเนื้อแกะป่าอย่างพวกเขาได้จิบน้ำชา นม และสุราระหว่างที่รับประทานด้วย เห็นได้จากเนื้อความในตอนหนึ่งที่ว่า

“ ... พ่อเต่าบิลแก้กับพวกผู้หญิงและเด็กๆต่างใช้เหล็กเส้นเอซ ไม้เสียบเอซ เสียบเนื้อแกะสดๆ ที่ยังเต็นตุงๆเป็นไม้ๆ เหยาะเกลือนิดหน่อย แล้วนั่งล้อมกองไฟค้อย่างเนื้อแกะกินอย่างเอร็ดอร่อย พวกเขากินพลาจ จิบชาพลาจ กลืนหอมของใบชา นม สุรา และเนื้อล่อยอลไปกับควันไฟที่อ้อยอิ่ง ”

(หมาป่า: 54)

2) ที่อยู่อาศัย มนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมต้องการที่อยู่อาศัย เพื่อป้องกันอันตรายต่างๆ คนแต่ละประเทศจะมีลักษณะที่อยู่อาศัยแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม ที่อยู่ของชาวมองโกล คือ กระโจม ชาวมองโกลใช้ชีวิตอยู่ในกระโจม เมื่อถึงฤดูกาลที่ต้องย้ายที่อยู่ไปทุ่งหญ้าแห่งใหม่ ชาวมองโกลจะรื้อ

และย้ายกระโจมตามไปด้วย ในตอน “หมาป่าบุก” ของเรื่อง ผู้แต่งได้บรรยายเกี่ยวกับกระโจมมองไกล โดยเนื้อความเป็นการกล่าวถึงเงินเงินที่ชอบวิ่งไปกระโจมพ่อเฒ่า และบรรยายเกี่ยวกับกระโจมของพ่อเฒ่า ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า

“แม้ว่าพวกนักศึกษาต่างมีกระโจมที่พักของตัวเองแล้ว แต่เงินก็ยังชอบวิ่งไปกระโจมพ่อเฒ่า กระโจมของพ่อเฒ่ากว้างใหญ่ สวยงามอบอุ่น เป็นกันเอง ผนังด้านใดด้านหนึ่งเป็นผืนพรมทอลวดลายทางศาสนาที่เบต - มองไกล พื้นปูด้วยพรมรูปกางเขนตัวใหญ่ ชามเงินกะละมังทองเหลืองที่คว่ำอยู่บนชั้นไม้ กับกระติกน้ำอะลูมิเนียมที่วางอยู่บนโต๊ะสี่เหลี่ยมตัวเตี้ย ล้วนถูกขัดจนเงาวับ ที่นี่ไกลปืนเที่ยง กระแส “ทำลายล้างสี่เก่า” ที่บ้าคลั่งของพวกเรดการ์ดจึงทำลายล้างพรมจึงผนังกับพรมปูพื้นในกระโจมพ่อเฒ่าไม่ได้”

(หมาป่า: 24 - 25)

3) เครื่องนุ่งห่ม เป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้สวมใส่ห่อหุ้มร่างกาย เครื่องนุ่งห่มของแต่ละชาติจะแตกต่างกันไปตามประเพณีวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมของชาวมองไกล ฤดูหนาวอากาศที่ทุ่งหญ้าหนาวจัด ชาวมองไกลจึงนิยมใส่เสื้อกันหนาวที่ทำจากหนังสัตว์ เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกายและสวมรองเท้าบู๊ต เพื่อป้องกันอันตรายจากสิ่งต่างๆที่อยู่ในทุ่งหญ้าด้วย เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “หมาป่าทุ่งหญ้า” ที่เงินเงินต้องออกมานอกกระโจมในขณะที่หิมะตกความว่า

“กลางดึกคืนนั้น จู่ๆเงินเงินก็ถูกเสียงร้องตะโกนอย่างร้อนรนของกาซือไมกับเสียงเห่ากรรโชกอย่างบ้าคลั่งของฝูงหมาเฝ้าแกะปลุกให้ตื่นขึ้น เขรีบคว้ารองเท้าบู๊ตกับเสื้อคลุมหนังสัตว์มาสวม ถือไฟฉาย ไม้เขียนม้า วิ่งพรวดออกจากกระโจม ทันทีที่โผล่หน้าออกจากกระโจม ขาทั้งสองก็สั่นคิกๆชนิดควบคุมไม่อยู่”

(หมาป่า: 14)

4) ยารักษาโรค ในนวนิยายแปลเงินเรื่อง “หมาป่า” บ้างจย 4 ที่พบในเรื่องมีเพียงอาหาร ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม แม้จะไม่พบการอธิบายเกี่ยวกับยารักษาโรคของชาวมองไกล แต่พบว่ามีการรักษาพยาบาลคนป่วย ได้แก่เนื้อความหนึ่งในตอน “ความลับแห่งพิชัยยุทธมองไกล” ที่มีกรกล่าวถึงการรักษาพยาบาลปรากฏในเนื้อความ ความว่า

“ชาติ้อหลังกับเงินเงินยังวุ่นวายอยู่กับการรักษาพยาบาลปาญ พวกเขาเฝ้าไข้ปาญอยู่หนึ่งวัน เต็มๆ ความโหดน่าสะพรึงกลัวของทุ่งหญ้าอันมืดมิดที่ปาญเล่าให้ฟัง มันช่างเข้ากัน ไม่ได้เลย กับทุ่งหญ้าที่สว่างไสวสวยสดงดงามที่ผู้คนมองเห็นอยู่ในขณะนี้ แม้ว่าทุกคนในฟาร์มจะ ผ่านการต่อสู้กับพายุฝนหนาวอันน่าสะพรึงกลัวมาสองวันสองคืน แต่เงินเงินก็ยังไม่วายจะ เชื่อหรือไม่กล้าเชื่อเรื่องที่ปาญเล่าให้ฟังอยู่ดี”

(หมาป่า: 85)

จากเนื้อความทำให้เห็นว่า ในชุมชนของชาวมองโกลมีการดูแล มีการ รักษาพยาบาลผู้ป่วยเป็นอย่างดี

2.1.2 สิ่งประดิษฐ์คิดค้น

ชาวมองโกลเป็นชนเผ่าเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สามารถล่าสัตว์ได้มากยิ่งขึ้น ชาวมองโกลจึงต้องคิดค้นหรือสร้างสิ่งที่จะช่วยอำนวยความสะดวกเมื่อต้องออกไปล่าสัตว์หรือต้องออกไปงมร่าง แกะป่าในฤดูหนาว เมื่อถึงฤดูหนาวทุ่งหญ้าเอื้อหลุนของชาวมองโกลมีอากาศหนาว มีหิมะตกหนัก ทำให้ หิมะจับตัวกันเป็นผืนน้ำแข็ง สระน้ำในทุ่งหญ้าถูกปกคลุมด้วยหิมะ ร่างแกะป่าจำนวนมากถูกฝังอยู่ใต้หิมะ เพื่อความสะดวกในการขุดแกะป่า ชาวมองโกลจึงประดิษฐ์คิดค้นยานพาหนะเพื่อนำมาใช้ต่อสู้กับพื้นหิมะที่มีความหนาวเย็น

1.) เรือพรอม เป็นยานพาหนะที่ชาวทุ่งหญ้าประดิษฐ์ขึ้นมาต่อสู้กับหิมะที่ตกหนัก

ชาวทุ่งหญ้าอาศัยเรือพรอมแล่นเข้าไปงมแกะป่าในแอ่งกระทะหิมะเห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “ชีวิตใหญ่กับชีวิตเล็ก” ที่ผู้แต่งบรรยายความรู้สึกของเงินเงินที่มีโอกาสได้สัมผัสกับเรือหิมะ และมีการกล่าวถึงเรือพรอม ความว่า

“ เงินเงินดีใจมากที่ตัวเองได้ซื้อควมเรือหิมะที่สุดแสนจะวิเศษแห่งทุ่งหญ้ามองโกล นี่เป็นยานพาหนะที่ชาวทุ่งหญ้าประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาต่อสู้กับหิมะที่ตกหนัก หลายพันปีในทุ่งหญ้ามองโกลที่ชาวทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์จำนวนนับไม่ถ้วนนั่งเรือวิเศษชนิดนี้ข้ามพื้นที่หิมะ และช่วยชีวิตแกะป่าเอย หมาป่าเอย ที่ตกลงไปในหิมะจมมิดหัวมามากต่อมาก นอกจากนี้ ชาวทุ่งหญ่ายังอาศัยเรือหิมะชนิดนี้แล่นเข้าไปงมแกะป่า งมสินสงครามที่พวกหมา นายพราน ทหารม้า ไล่ต้อนเข้าไปในแอ่งกระทะหิมะอีกด้วย ”

(หมาป่า: 46)

จากเนื้อความข้างต้น ทำให้เห็นว่า เรือพรมเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับชาวมองโกลในฤดูหนาวมาเป็นเวลายาวนาน นอกจากเรือพรมที่ชาวมองโกลคิดค้นขึ้นมาแล้ว ชาวมองโกลยังได้คิดค้นไม้ค้ำค้ำที่แตกต่างจากไม้ค้ำค้ำทั่วไปด้วย

2.) ไม้ค้ำค้ำ ไม้ค้ำค้ำของชาวมองโกลแห่งทุ่งหญ้าเอ้อหลุน มีลักษณะพิเศษกว่าไม้ค้ำค้ำทั่วไป ชาวมองโกลสร้างไม้ค้ำค้ำที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อเพิ่มโอกาสในการที่จะสามารถค้ำค้ำและหมาป่าได้มากขึ้น เนื้อความหนึ่งในตอน “ ล่าหมาป่า ” ผู้แต่งบรรยายความคิดของเงินเงินเมื่อได้เห็น ไม้ค้ำค้ำ อีกทั้งยังบรรยายลักษณะของไม้ค้ำค้ำและกระบวนการทำไม้ค้ำค้ำไว้ในเนื้อความ

ผู้แต่งบรรยายไว้ว่า ไม้ค้ำค้ำของคนเลี้ยงม้าเอ้อหลุนทั้งยาวทั้งตรงและเกลี้ยงเกลากลมกลิ้ง ที่ยาวหมายถึงมีความยาวประมาณห้าถึงเจ็ดเมตร ไม้ค้ำค้ำที่ยาวมากมากๆ ส่วนใหญ่ใช้ไม้สองอันต่อกัน ไม้ค้ำค้ำที่ยาวก็ยังมีโอกาสค้ำค้ำกับหมาป่าได้ ไม้ค้ำค้ำต้องตรงและเรียบเหมือนไม้ไผ่ไม่มีข้อ หากไม่ตรง หรือมีตำมีข้อ ต้องขูดหรือไสออก หากไม่สามารถเอาออกได้จริงๆจะต้องนำไม้เด็กกอนั้นไปอบในกองขี้วัวขี้สุนัขจนกว่าจะอ่อน จากนั้นนำมาตัดให้ตรงด้วยไม้ค้ำค้ำเด็กกอนั้น ปลายไม้เด็กกอนั้นมีอันเล็กๆเส้นผ่าศูนย์กลาง ยาวเมตรครึ่งอันหนึ่งผูกติดอยู่ ปลายไม้เด็กกอนั้นมีบัวค้ำค้ำผูกอยู่ และใช้ขนม้าถักเป็นเป็ยรัดไว้ สุดท้าย ต้องออกแรงใช้ขนแกะชุบขี้แกะสดๆ ไม้ค้ำค้ำที่ชาวโกลให้กลายเป็นสีขี้แกะ ทิ้งไว้แห้ง จากนั้นใช้ฝ้านุ่มๆเช็ดออกให้หมด ผิวของไม้ค้ำค้ำจะกลายเป็นสีทองเหลืองอร่าม ไม้ค้ำค้ำ

ที่พิถีพิถันของชาวมองโกลเป็นไม้ค้ำคองม้าที่สวยงามและดี เห็นได้จากตอนหนึ่งของเรื่องที่บรรยายถึงคุณลักษณะของไม้ค้ำคองม้ามองโกลไว้ว่า

“ไม้ค้ำคองม้าแห่งทุ่งหญ้าเอ้อหลุนเป็นไม้ค้ำคองม้าที่สวยงามที่สุดเท่าที่เงินเคยพบเห็นมา ไม้ค้ำคองม้าของที่นี่พิถีพิถันมาก ยาวกว่า ละเอียดกว่า ใช้งานได้ดีกว่าไม้ค้ำคองม้าของชนอื่นๆ ในทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ที่เขาเห็นภาพจากนิตยสาร คนเลี้ยงม้าในทุ่งหญ้าเอ้อหลุนมักจะพูดอย่างภูมิใจภูมิใจว่า “ไม้ค้ำคองม้าเอ้อหลุนของเราชั้นหนึ่งที่สุด ร้ายกาจที่สุด สวยงามที่สุดในมองโกล” ทุ่งหญ้าเอ้อหลุนเป็นหนึ่งในถิ่นกำเนิดสำคัญของม้าศึกที่มีชื่อเสียงที่สุดในประวัติศาสตร์มองโกลยุคโบราณ นั่นคือม้าอูจุมูชิน (สมัยโบราณเรียกม้าทุ่เจีย) ม้าเป็นเพื่อนและเพื่อนร่วมรบสำคัญของชาวมองโกล ไม้ค้ำคองม้าที่ใช้กับม้าอาซาไนยจึงต้องพิเศษหน่อย”

(หมาป่า: 115)

ไม้ค้ำคองม้าของชาวทุ่งหญ้าไม่เพียงแต่มีไว้เพื่อค้ำคองม้าและค้ำคองหมาป่าเท่านั้น ชาวทุ่งหญ่ายังใช้ไม้ค้ำคองม้าเพื่อส่งสัญญาณ เมื่อต้องไปต่อสู้กับหมาป่า เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “ สันดานหมาป่า สันดานสัตว์ สันดานมนุษย์ ” ที่เป็นเหตุการณ์ตอนที่ปาถูและคนเลี้ยงม้าต้องเผชิญกับฝูงหมาป่า โดยในเนื้อความได้กล่าวถึงการใช้อย่างเป็นสัญญาณไว้ว่า

“ ฝูงหมาป่าวิ่งเข้ามาในรัศมีสองร้อยเมตร ปาถูถอยหลังหลายก้าว ยกไม้ค้ำคองม้าขึ้นเตรียมพร้อม

อู้อี้จี้ร้องตะโกนว่า “โจมตี”

ปาถูบอกไม้ค้ำคองม้าเป็นสัญญาณ พลันคนเลี้ยงม้าก็ออกคำสั่งพร้อมกันว่า “ชีว... ชิว...”
หมาลืบกว่าตัวกับม้าเร็วหลายสิบตัวบุกขึ้นเนินทันที ”

(หมาป่า: 185)

2.2 วัฒนธรรมทางจิตใจ

วัฒนธรรมทางจิตใจ หมายถึง แบบอย่างการปฏิบัติ หรือแนวความคิด ได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม เป็นต้น(บุญยงค์ เกศเทศ, 2551: 140) และชี้ให้เห็นวัฒนธรรมทางจิตใจในเรื่องหมาป่า คือ ความเชื่อ จารีตประเพณี และข้อห้าม

2.2.1 ความเชื่อ ราชบัณฑิตยสถาน (2532: 42) ให้ความหมายของคำว่าความเชื่อไว้ว่า หมายถึง การยอมรับข้อเสนอข้อใดข้อหนึ่งไว้ว่าเป็นจริง โดยที่ยังไม่ได้พิสูจน์หรืออาจพิสูจน์ได้โดยวิธีการของวิทยาศาสตร์ซึ่งชาวมองโกลมีความเชื่อของชนเผ่าเช่นกัน ความเชื่อของชาวมองโกลที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” มีดังนี้

1.) ความเชื่อเรื่องเทงเกอร์

ชาวมองโกลนับถือเทงเกอร์ คำว่าเทงเกอร์ ภาษามองโกล หมายถึง ท้องฟ้า (เจียงหรง, 2552: 11) ชาวมองโกลเชื่อว่าเทงเกอร์ คือเทพเจ้าแห่งความมีอายุยืน เมื่อชาวมองโกลเจออันตรายหรือตกอยู่ในนาที่วิกฤต พวกเขาจะเรียกหาเทงเกอร์ ชาวมองโกลเชื่อว่า ทุกสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นในทุ่งหญ้ามองโกลล้วนเป็นสิ่งที่เทงเกอร์ประทานมาให้ เห็นได้จากเนื้อความตอนหนึ่งในตอน “ชีวิตใหญ่กับชีวิตเล็ก” ที่ผู้แต่งได้บรรยายบรรยากาศในทุ่งหญ้ามองโกลที่มีหิมะตระหนักร ซึ่งชาวมองโกลเชื่อว่าหิมะที่ตกลงมาเป็นสิ่งที่เทงเกอร์ประทานมาให้ ความว่า

“เนินหิมะกับเปลือกหิมะบนสระปลั่งประกายงดงามประหนึ่งหยกขาว แต่เป็นความงามที่แลดูโหดเหี้ยมอำมหิต นี่คือนอีกสิ่งหนึ่งที่เทงเกอร์ประทานแก่หมาป่าทุ่งหญ้าและชาวทุ่งหญ้า อารุสลับหรืออารุสเย็นที่ทรงพลังพิฆาตสูงสุดที่ใช้ในการพิทักษ์ทุ่งหญ้า เปลือกหิมะตามพื้นทุ่งหญ้าช่วงฤดูหนาวคือผลงานชิ้นโบว์แดงที่พายุหิมะกับแสงแดดช่วยกันรังสรรค์ขึ้น ”

(หมาป่า: 43)

2.) ความเชื่อเรื่องหมาป่า

ชาวมองโกลนับถือหมาป่าทุ่งหญ้า หมาป่า เป็นสัตว์สัญลักษณ์ที่มีความสำคัญต่อชาวมองโกลตั้งแต่สมัยบรรพกาล คนเฒ่าทุ่งหญ้านับถือหมาป่าเป็นสัญลักษณ์คนเฒ่า เป็นเทพปรมาจารย์ เป็นเทพนักรบ เป็นเทพเจ้าพิทักษ์ทุ่งหญ้าอันศักดิ์สิทธิ์ ชาวมองโกลเชื่อว่าหมาป่า คือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยส่งดวงวิญญาณของชาวมองโกลขึ้นสวรรค์ด้วย เห็นได้จากข้อความหนึ่งในตอน “ องค์กรักษ์แห่งจักรวรรดิทุ่งหญ้า ” ที่พ่อเฒ่าสนทนากับเงินเงินเรื่องหมาป่าที่มีความสำคัญต่อชาวมองโกล โดยคำพูดของพ่อเฒ่ากล่าวไว้ว่า

“ไอ้หนู ฉันว่าแกหลงเสน่ห์หมาป่าแล้วละ ฉันแก่แล้ววิชาหมาป่านี่ฉันถ่ายทอดให้แก่ ขอเพียงใส่ใจหน่อยก็ล่าหมาป่าได้แน่ แต่แกต้องจำคำพูดของฉันให้ขึ้นใจ หมาป่าเป็นผู้พิทักษ์ทุ่งหญ้าที่เทงเกอร์ส่งมา ถ้าไม่มีหมาป่า ทุ่งหญ้างก็อยู่ไม่ได้ ไม่มีหมาป่า ดวงวิญญาณของชาวมองโกลก็ขึ้นสวรรค์ไม่ได้ ”

(หมาป่า: 124)

3.) ความเชื่อเรื่องวัวหมางหนีว

ชาวมองโกลนับถือวัวหมางหนีวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวมองโกลเชื่อว่าวัวหมางหนีวเป็นวัววิเศษ เป็นสัญลักษณ์แห่งความสุข ความอิสระเสรี ความกล้าหาญ ความแข็งแรง ตัวผู้และการแพร่พันธุ์ ในตอน “ เมฆดำ ” ของเรื่อง ผู้แต่งบรรยายความเชื่อของชาวมองโกลที่มีต่อวัวหมางหนีวไว้ว่า

“ แต่ไหนแต่ไรมา ชาวปศุสัตว์แห่งทุ่งหญ้านับถือวัวหมางหนีวเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ยามที่วัวหมางหนีวแข็งแรงดีก็เป็นนิมิตว่ายามนั้นวัวกับแกะจะสมบูรณ์ ยามใดวัวหมางหนีวผอมเป็นโรครหมายความว่าภัยพิบัติจะมาเยือน วัวหมางหนีวเป็นสัตว์หายาก มีอยู่ไม่กี่ตัวเท่านั้น นานๆทีจึงจะได้เจอสักตัว ดังนั้นพอชาวปศุสัตว์รู้ว่าวัวหมางหนีวถูกไฟคอกตายก็ตื่นตกใจกันใหญ่ พวกเขาพากันวิ่งตะเบ็งไปยังที่เกิดเหตุอย่างเสრა โศก รวากับได้ยื่นข่าวการสูญเสียบุคคลสำคัญก็ไม่ปาน ”

(หมาป่า: 210)

2.2.2 จาริตประเพณี คำว่าจาริตประเพณี มาจากคำว่า จาริต ซึ่งหมายถึง ระเบียบประเพณี สำหรับปฏิบัติในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งว่าด้วยสิ่งที่ดีควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ (ประสาธ หลักศิลา อ้างถึง ในสารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา, 2516: 1) เมื่อรวมกับคำว่าประเพณี ซึ่งหมายถึง ระเบียบปฏิบัติในโอกาสต่างๆที่มีพิธีการ ซึ่งเคยยึดถือกระทำมาแต่โบราณกาล(อุทัย หิรัญโต, 2526: 264) ดังนั้นจาริตประเพณี หมายถึง ประเพณีนิยมที่ได้รับการรับรองจากสังคมว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำรงอยู่ หรือความสงบเรียบร้อยของสังคม(อุทัย หิรัญโต, 2526: 154) จาริตประเพณีที่ปรากฏในนวนิยายแปลจีนเรื่องหมาป่า มีดังนี้

1) ประเพณีการล่าหมาป่า ในทุ่งหญ้ามองโกล การปิดป่าล่าหมาป่ามักจัดขึ้นในช่วงต้นฤดูหนาว ประเพณีการล่าหมาป่าในช่วงต้นฤดูหนาวของชาวมองโกลเป็นประเพณีที่สืบทอดมาแต่โบราณ ประเพณีเก่าแก่เช่นนี้สืบทอดต่อกันมาจวบจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในตอน “ ล่าหมาป่า ” ผู้แต่งได้บรรยายเกี่ยวกับการเริ่มต้นของกิจกรรมล่าหมาป่าไว้ว่า

“ หลังจากหิมะตกหนัก เมื่อพื้นหิมะเริ่มจับตัวพอเหยียบได้ กิจกรรมล่าหมาป่าก็เริ่มขึ้น ในเวลาเช่นนี้ รอยเท้าหมาป่าบนพื้นหิมะเห็นชัดเจนมาก การปิดลับของฝูงหมาป่าลดประสิทธิภาพลงไปกว่าครึ่ง เมื่อหมาป่าล่าลงไปในหิมะที่ตกลงมาใหม่ ทำให้วิ่งได้ไม่เร็ว ต้นฤดูหนาวช่วงหิมะเพิ่งตกจึงถือเป็นฤดูกาลแห่งความหายนะของพวกหมาป่าเลยทีเดียว คนเลี้ยงสัตว์ในทุ่งหญ้ามักจะฉวยโอกาสนี้ดับความวุ่นวายของหมาป่าและแก้แค้นแทนผู้คนที่เสียชีวิตที่โดนหมาป่ารังแกมาทั้งปีอีกด้วย”

(หมาป่า: 107 - 108)

2) พิธีกรรมฝังศพหมาป่า ชาวมองโกลมีพิธีกรรมที่เรียกว่า “ ฝังศพหมาป่า ” เป็นการฝังศพโดยเมื่อมีคนตาย ศพจะถูกนำไปทิ้งเพื่อให้หมาป่าปลงศพให้ ตามความเชื่อของชาวมองโกล เห็นได้จากข้อความตอนหนึ่งในตอน “ เถงเกอร์กับการฝังศพหมาป่า ” โดยเนื้อความเป็นตอนที่เงินเงินไปพบเดินตามรอยล้อเกวียนไปพบศพคนแก่ศพหนึ่งที่ครอบครัวผู้ตายเพิ่งนำศพมาทำพิธีความว่า

“ วันหนึ่ง เขาก็สังเกตเห็นรอยตีนม้ากับรอยล้อเกวียนบนพื้นหิมะที่ทอดไปสู่สุสานฝั่งผากฟ้า เมื่อเขาเดินตามรอยรถไปก็พบศพคนแก่ป่วยตายศพหนึ่ง ดูเหมือนเพิ่งหล่นใส่พื้นเมื่อตะกี้นี้เอง พ่อเฒ่านอนหงายอยู่บนพื้นหิมะอย่างสงบ ผู้ตายไม่เหมือน “ไปตาย” แต่เหมือนไปเฝ้าเทงเกอร์ พวกเขาพิธีร่างเป็นเครื่องเช่นสังเวทให้กับหมาป่า เพื่อนำพาตัวเองไปสู่ความหลุดพ้นอย่างแท้จริงและถึงที่สุด ”

(หมาป่า: 64 - 65)

2.2.3 ข้อห้าม คำว่า “ ข้อห้าม ” (Taboo) หมายถึงปทัสถานทางสังคมประเภทหนึ่งที่มีสภาพบังคับรุนแรง และมีลักษณะเป็นข้อห้าม ซึ่งจะส่งผลให้ผู้ละเมิดถูกลงโทษโดยอัตโนมัติทันทีที่มีการละเมิด (อุทัย หิรัญโต, 2526: 262) ซึ่งชาวมองโกลมีข้อห้ามของสังคมที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาด้วย ดังนี้

1) ห้ามใช้แส้ฆ่าชี้หน้าผู้อื่น ในขณะที่พูดคุยกัน กฎระเบียบข้อนี้เห็นได้จากตอน “ ความลับแห่งพิชัยยุทธมองโกล ” ที่เนื้อความตอนหนึ่งกล่าวถึงพ่อเฒ่าที่ดำเนิน เปาซุ่นก๊วยที่ใช้แส้ฆ่าชี้หน้าซาฉือหลิง ไว้ว่า

“ พ่อเฒ่าบิลเก็บใช้กระบองฟาดม้าของตัวเองกดแส้ฆ่าของเปาซุ่นก๊วยลง พูดหน้าบึ้งว่า ผู้แทนเปา คุณเป็นชาวมองโกลในเขตเกษตรกรรม แต่ก็น่าจะรู้กฎระเบียบของชาวมองโกลในเขตเลี้ยงสัตว์ ในทุ่งหญ้านี้ เวลาพูดคุยกัน เขาห้ามใช้แส้ฆ่าชี้หน้าคนอื่น มีแต่เจ้าขุนมูลนายสมัยก่อนเท่านั้นถึงพูดจาดูด้วยท่าทีแบบนี้ได้ ไม่เชื่อ คุณก็กลับไปถามหัวหน้าเขตของคุณดู ”

(หมาป่า: 88 - 89)

2) ข้อห้ามเรื่องการจุดประทัด ห้ามจุดประทัด พลุ ดอกไม้ไฟ และประทัดดิน เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “ ชีวิตน้อยๆ ที่ล้ำค่าที่สุดในทุกหญ้า ” ที่พ่อเฒ่าบิลเก็บดำเนินเงินเงินและหยางเคอด้วยความโกรธ ที่นำระเบิดควัน โยนใส่โพรงหมาป่า ความว่า

“... หมาป่ากลัวกลิ่นดินระเบิดมากที่สุด ถ้าหากโพรงที่พวกแกระเบิดมีหมาป่าจริงๆ ลูกหมาป่าทั้งครอกมีวังหนีออกจากโพรงมาให้พวกแกจับเอาจนหมดเกลี้ยงแล้วดอกหรือ? ถ้าลูกหมาป่าแบบนี้ไม่นานหมาป่าก็หมดทุ่งหญ้า หมาป่าต้องล่าแต่ไม่ควรล่าด้วยวิธีนี้ ถ้าแบบนี้เทงเกอร์จะพิโรธ ต่อไปห้ามใช้ดินระเบิด ระเบิดรังหมาป่าอีก และห้ามเล่าเรื่องนี้ให้คนอื่นฟังเด็ดขาด ประเดี๋ยวจะพาคนอื่นชัวไปด้วย ”

(หมาป่า: 153)

3) ข้อห้ามเรื่องการนำหนังหมาป่ามาทำผ้าห่ม เนื่องจากชาวมองโกลเคารพนับถือหมาป่า เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “หมาป่าบุก” ที่เนื้อความกล่าวถึงคำพูดของพ่อเต่าเกี่ยวกับการไม่นำหนังหมาป่ามาทำผ้าห่ม ความว่า

“... เทงเกอร์โอ้หมาป่ามากที่สุด ประทานหนังและขนที่กันหนาวได้ดีที่สุดแก่พวกมัน แต่ว่า แต่ไหนแต่ไรมา ชาวทุ่งหญ้าก็ไม่เอาหนังหมาป่ามาทำผ้าห่ม ชาวมองโกลเราเคารพนับถือหมาป่า ชาวมองโกลที่ไม่เคารพนับถือหมาป่านั้นไม่ใช่มองโกลแท้ ชาวมองโกลทุ่งหญ้าย่อมให้ต้องหนาวตายก็ไม่ยอมนอนบนหนังหมาป่า ชาวมองโกลที่นอนบนหนังหมาป่าถือว่าลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวมองโกล แล้ววิญญาณของพวกเขาจะขึ้นสวรรค์ไปพบเทงเกอร์ได้อย่างไร? แกลองคิดดูให้ดีสิว่า ทำไมเทงเกอร์ถึงได้โอ้หมาป่าล่ะ?”

(หมาป่า: 27)

จากด้านเนื้อหาทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ทราบว่าชาวมองโกลเป็นชนชาติที่มีอารยธรรม กล่าวคือมีวัฒนธรรมทางวัตถุ และวัฒนธรรมทางจิตใจ ซึ่งวัฒนธรรมทางวัตถุของชาวมองโกลที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องหมาป่า คือ ปัจฉัย 4 ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค นอกจากนี้ยังมีสิ่งประดิษฐ์คิดค้น ได้แก่ เรือพรม และไม้ค้ำถ้องม้า

ส่วนวัฒนธรรมทางจิตใจที่ปรากฏในเรื่อง คือ ความเชื่อ จารีตประเพณี และข้อห้าม ด้านความเชื่อ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเทงเกอร์ ความเชื่อเรื่องหมาป่า และความเชื่อเรื่องวิหังนางหิว จารีตประเพณีที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ ประเพณีการล่าหมาป่า และพิธีกรรมฝังศพฟ้า นอกจากนี้ยังพบข้อห้ามของชาวมองโกลที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องหมาป่า คือ ห้ามใช้เข็ม่าชี้หน้าผู้อื่นในขณะที่พูดคุยกัน ข้อห้ามเรื่องการจุดประทัด ห้ามจุดประทัด พลุ่ ดอกไม้ไฟ และประทัดดิน และข้อห้ามเรื่องการนำหนังหมาป่ามาทำผ้าห่ม

3. การใช้วรรณกรรมเพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์

นวนิยายแปลจีนเรื่อง “หมาป่า” เป็นนวนิยายที่ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้อคติทางชาติพันธุ์ระหว่างชนชาติอื่น และชนชาติมองโกล นวนิยายเรื่องนี้จึงมีฐานะเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจชนชาติที่แตกต่างวัฒนธรรมกัน เนื่องจากผู้แต่งเป็นชาวฮั่น จึงพยายามสอดแทรกทัศนคติเชิงบวกต่อชนชาติมองโกล โดยชี้ให้เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมมองโกล ผ่านกลวิธีของนวนิยาย เพื่อชี้ให้เห็นว่า ชนเผ่ามองโกลไม่ได้เป็นอนารยชน แต่มีความเจริญทางวัฒนธรรม มีภูมิปัญญา มีความยิ่งใหญ่ของวัฒนธรรมของชาติตนเองทั้งในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน ชนชาติมองโกลที่ซื่อสัตย์ และถูกทำให้มองเห็นในด้านเดียวตลอดมา คือ ด้านการทำศึกสงคราม นวนิยายจึงช่วยเผยวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่

กลวิธีสำคัญที่ผู้แต่งนำมาใช้เพื่อให้นวนิยายเรื่อง “หมาป่า” เป็นสื่อกลางในการสมานฉันท์สองชาติพันธุ์ได้แก่ กลวิธีการเปรียบเทียบ และกลวิธีการสร้างตัวละคร

3.1 การสลายอคติทางชาติพันธุ์ผ่านการเปรียบเทียบ

ราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 710) ได้ให้ความหมายของคำว่าเปรียบเทียบไว้ว่า การเปรียบเทียบ หมายถึง การพิจารณาเทียบเคียงให้เห็นลักษณะที่เหมือนกันและต่างกัน ซึ่งในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ผู้แต่งใช้กลวิธีการเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

3.1.1 การเปรียบเทียบพอเผ่าบิลกับเจงกีสข่าน

ผู้แต่งต้องการสลายอคติที่ภายนอกมองชนเผ่ามองโกลในแง่ร้าย ตลอดจนเห็นมองโกลเป็นศัตรู โดยการสร้างตัวละคร 2 ตัวที่มีลักษณะแตกต่างกันแบบตรงกันข้ามมาเปรียบเทียบ ได้แก่ พอเผ่าบิลกับเจงกีสข่าน โดยในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ในตอน “หมาป่าบุก” ผู้แต่งได้บรรยายเกี่ยวกับเจงกีสข่านผ่านความคิดของตัวละครเงินเงินไว้ว่า

“ สมองของเขาสว่างวาบ มินาเล่า เจงกีสข่านนักการทหารผู้ยิ่งใหญ่แต่ไม่รู้หนังสือเลยสักตัว กับพวกแม่ทัพที่ไม่รู้หนังสือหรือรู้แบบงูปลาๆแห่งชนเผ่าเถื่อนหยง ชงหนู เซียนปี่ ฟูเจีย (ตุรกี) มองโกล หนีเงิน ถึงได้ไล่ตีกองทัพหัวเซี่ย (จีน) ที่ยิ่งใหญ่จนแตกกระเจิง...”

(หมาป่า: 32)

จากเนื้อความข้างต้น ทำให้ทราบว่าเจงกีสข่านมีความสามารถทางการทหาร และ สันต์ดีในการทำสงคราม นอกจากนี้ เนื้อความหนึ่งของเรื่องในตอน “ความลับแห่งพิชัยยุทธมองโกล” มีการ กล่าวถึงเจงกีสข่านที่บุกไปทำสงครามเพื่อยึดครองประเทศต่างๆ เช่น ยึดครองเอเชียกลาง บุกไปตีอารยะ ประเทศที่ยิ่งใหญ่ เช่น จีน อิหร่าน อินเดีย เป็นต้น โดยผู้แต่งบรรยายผ่านความคิดของเงินเงิน ความว่า

“...ทำไมเจงกีสข่านกับลูกหลานของเขาถึงสามารถใช้ทหารม้าที่มีกำลังพลชนิดเดียว คือแค่ แขนงเสาะๆก็สามารถถล่มเอเชียยุโรปราบเป็นหน้ากลอง บดขยี้ทหารม้าชั้นดีหลายแสนของซี เซี่ย ยึดครองเอเชียกลาง ฮังการี โปแลนด์ รัสเซีย จีน อินเดีย เป็นต้น บีบบังคับจักรพรรดิ แห่งโรมันตะวันออกให้ยอมดำเนินการนโยบายเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีแบบราชวงศ์จีน ก็ยก เจ้าหญิงแมรี่ให้อภิเษกสมรสกับเหลนของเจงกีสข่าน”

(หมาป่า: 100)

จากความโหดร้ายของเจงกีสข่านที่บุกไปตีและยึดครองเมืองต่างๆ ทำให้ บุคคลภายนอกมองชนเผ่ามองโกลเป็นชนเผ่าที่โหดร้ายเช่นเดียวกับเจงกีสข่าน ในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” นอกจากเจงกีสข่านที่มีการกล่าวถึงในเรื่อง พ่อเผ่าบิลเก้เป็นตัวละครอีกตัวหนึ่งที่เป็นตัวละครสำคัญ โดยใน เรื่องมีการกล่าวถึงพ่อเผ่าบิลเก้ว่า พ่อเผ่าบิลเก้เป็นนายพรานที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในทุ่งหญ้าเอ้อหลุน แต่ พ่อเผ่าออกล่าสัตว์น้อยมาก พ่อเผ่ามนุษย์สัมพันธ์ดี วันหนึ่งมีนักศึกษาชาวฮั่นมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพ่อเผ่า คนในครอบครัวของพ่อเผ่าและตัวพ่อเผ่าต่างเห็นนักศึกษาชาวฮั่นเป็นสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่ง พ่อเผ่า บิลเก้มีความเมตตาต่อคนและสัตว์ ไม่เคยคิดร้ายกับผู้อื่น รักสันติภาพ และยึดมั่นในวัฒนธรรม จากลักษณะ ดังกล่าว เจงกีสข่านกับพ่อเผ่าบิลเก้มีลักษณะตรงกันข้ามอย่างเห็นได้ชัด ผู้แต่งใช้กลวิธีการเปรียบเทียบ พ่อเผ่าบิลเก้กับเจงกีสข่านด้วยการสร้างลักษณะของตัวละครที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นอีกด้านหนึ่งของ ชนเผ่ามองโกล ว่าชนเผ่ามองโกลไม่ได้มีความโหดร้าย ไม่ได้มีความน่ากลัว หรือ มีแต่ันกรบผู้ยิ่งใหญ่

เช่น เจงกิสข่าน นักการทหารผู้ยิ่งใหญ่เท่านั้น แต่ยังมีพ่อเฒ่า ชายชราชาวมองโกล ที่เป็นเพียงชายชราที่
ดำเนินชีวิตตามแบบแผนของวัฒนธรรม และเป็นตัวแทนของชาวมองโกลอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มีความ
โหดร้ายเช่นเดียวกับเจงกิสข่าน แต่มีความเป็นเพื่อนมนุษย์ มีความเมตตาให้กับบุคคลอื่น แม้จะไม่ใช่
ชาวมองโกลด้วยกัน เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งในตอน “หมาป่าบุก” ของนวนิยายแปลจีนเรื่องหมาป่า
ที่ผู้แต่งบรรยายถึงความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มนักศึกษา กับพ่อเฒ่าบิลเก้ ความว่า

“ วัยรุ่นกลุ่มนี้รักใคร่ปรองดองกันดี ยิ่งได้เข้ามาอยู่ในหมู่กระโจมของพ่อเฒ่าบิลเก้ซึ่งทำตัว
เหมือนกับหัวหน้าเผ่าทุ่งหญ้า ความรักความเอาใจใส่ที่พวกเขาได้รับก็ยิ่งมาก ทำให้พวกเขา
รู้สึกสมเกียรติ ปลอดภัยมากยิ่งขึ้นสองปีมานี้ คนในครอบครัวของพ่อเฒ่าต่างเห็นเงินเงิน
เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ส่วนเงินเงินนั้น หนังสือสองล้งใหญ่ๆที่นำมาจากปักกิ่ง โดยเฉพาะ
หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มองโกล ก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกชายชาวฮั่นอย่างเขา
กับพ่อเฒ่าชาวทุ่งหญ้าอย่างบิลเก้ใกล้ชิดแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ”

(หมาป่า: 25)

3.1.2 การเปรียบเทียบชนเผ่าฮั่นกับชนเผ่ามองโกล

ผู้แต่งสลายอคติทางชาติพันธุ์โดยเปรียบเทียบชนเผ่าฮั่นและชนเผ่ามองโกลในเนื้อ
เรื่องอยู่เป็นระยะ เพื่อให้เห็นว่าชนเผ่าฮั่นและชนเผ่ามองโกลต่างมีข้อดีและข้อเสียของแต่ละชนเผ่า จากการ
เนื้อความที่มีการเปรียบเทียบภายในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” พบว่าชนเผ่าฮั่นและชนเผ่ามองโกลข้อดีและ
ข้อเสียดังต่อไปนี้

ข้อดีของชนเผ่าฮั่นในนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ไม่ปรากฏชัดเจน แต่สามารถเห็นได้
จากเนื้อความหนึ่งของเรื่องในตอน “ชีวิตใหญ่กับชีวิตเล็ก” ซึ่งทำให้ทราบว่า ชาวฮั่นมีข้อดีที่ได้เปรียบชาว
มองโกลคือ เป็นชนเผ่าที่รู้หนังสือ เนื้อความตอนดังกล่าวเป็นคำพูดของพ่อเฒ่าบิลเก้ที่กล่าวกับเงินเงินที่
ความว่า

“ เรื่องที่ชาวฮั่นอย่างแกไม่เข้าใจยังมีอีกเยอะ แกเรียนหนังสือมากเกินไป หนังสือพวกนั้นมีเหตุผลบิดๆ เบี้ยวเยอะแยะ หนังสือที่ชาวฮั่นเขียนขึ้นก็ข่มขู่ดจาแทนชาวฮั่น ที่ชาวมองโกลเสียเปรียบที่สุดก็คือเขียนหนังสือไม่เป็น ถ้าแกเกิดเป็นชาวมองโกลที่ดีสินะ จะได้เขียนหนังสือแทนชาวมองโกลอย่างพวกเราบ้าง ”

(หมาป่า: 50)

ส่วนข้อเสียพบว่า ชาวฮั่นเป็นชนเผ่าที่สู้รบไม่เป็น มีอุปนิสัยอ่อนแอ ไม่มีการต่อสู้ที่ดุเดือดในบริบทที่กว้างขวางกว่า ลึกซึ้งกว่าการต่อสู้ทางชนชั้น เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งของเรื่องในตอน “ เจ้าหญิงน้อยในฝูงม้า ” ซึ่งเป็นคำกล่าวของจางจี้วนขณะสนทนากับเงินเงิน ความว่า

“ หลังจากเป็นเจ้าหน้าที่อาชานิบาลแล้ว ที่รู้สึกมากที่สุดก็คืออุปนิสัยที่แตกต่างกันระหว่างชนชาวฮั่นกับชนเผ่ามองโกล สมัยก่อนตอนอยู่โรงเรียน ฉันนับได้ว่าโดดเด่นทุกด้าน แต่พอมาถึงทุ่งหญ้าถึงได้พบว่าตัวเองอ่อนแออย่างกะแม่วัวหนึ่ง ฉันดิ้นรนอยากให้ตัวเองแข็งแกร่งขึ้น ตอนหลังถึงได้พบว่า ดูเหมือนว่าพวกเราไม่มีบางอย่างที่บกพร่องมาแต่กำเนิด...”

(หมาป่า: 308 - 309)

ชนเผ่ามองโกล มีข้อดี คือ เป็นชนเผ่าที่สันทัดในการรบมากที่สุด รู้เรื่องการทหารมากกว่าใครๆ มีพรสวรรค์ด้านการทหารเหนือกว่าชนชาติเกษตรกรรมตลอดจนชนเผ่าเลี้ยงสัตว์อื่นๆ เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งของเรื่องในตอน “ ความลับแห่งพิชัยยุทธมองโกล ” ที่ผู้แต่งบรรยายถึงความสามารถในการรบของชนเผ่ามองโกลไว้ว่า

“ หากย้อนดูประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคราชวงศ์โจวมาจนกระทั่งถึงยุคชนชิวยุคจ้านกั๋ว ราชวงศ์ฉิน ราชวงศ์ฮั่น ราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง จะเห็นว่าประเทศเกษตรกรรมใหญ่ๆ ที่เจริญก้าวหน้า มีประชากรและกำลังรัฐเหนือกว่าชนเผ่ามองโกลอย่างสิ้นเชิง กลับถูกชนเผ่าเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์เล็กๆ อย่างพวกมองโกลโจมตีเสียย่อยยับอปรา ถึงกับสิ้นชาติสิ้นอำนาจ มีปัญหาความมั่นคงอยู่เนื่องๆ...”

(หมาป่า: 102)

ส่วนข้อเสียพบว่า ชนเผ่ามองโกลมีจุดอ่อนที่สุดคือ ไม่รู้หนังสือ ทำให้เขียนหนังสือไม่เป็นเหมือนชาวฮั่น อีกทั้งยังอ่อนแอด้านวัฒนธรรม มีวัฒนธรรมล้าหลัง ทำให้อารยธรรมของชนเผ่า

เร่ร่อนเลี้ยงสัตว์ไม่เจริญเท่าชนเผ่าเกษตรกรรม เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งของเรื่องในตอน “ การคืนรนของลูกหมาป่า ” ซึ่งเป็นคำพูดของจางจี้ยวนที่สนทนากับเงินเงินความว่า

“ นำเสียดายที่สัญลักษณ์หมาป่าเป็นเพียงบันทึกทางจิตวิญญาณล้วนๆ ไม่มีตัวอักษรจารึกไว้เลยแม้แต่ตัวเดียว จุดที่อ่อนเปราะที่สุดของชนเผ่าทุ่งหญ้าก็คือไม่รู้หนังสือ อ่อนแอด้านวัฒนธรรม ในขณะที่นักประวัติศาสตร์ลัทธิหยู (ขงจื้อ) ของจีน ใหม่ๆ ที่ติดต่อกับชนเผ่าทุ่งหญ้ามานานหลายพันปีแล้ว แต่ก็ไม่เคยคิดที่จะบันทึกวัฒนธรรมสัญลักษณ์หมาป่าเอาไว้...”

(หมาป่า: 396)

จากข้อดีและข้อเสียข้างต้นของทั้งสองชนเผ่า ผู้แต่งสร้างเนื้อหาเปรียบเทียบระหว่างชนเผ่าอันกับชนเผ่ามองโกล ทำให้เห็นว่าชนเผ่าดังกล่าวต่างมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นผู้แต่งต้องการเปรียบเทียบเพื่อเป็นสื่อให้เห็นว่าไม่มีชนเผ่าใดที่มีแต่ส่วนดีทั้งหมด และไม่มีชนเผ่าใดที่มีแต่ข้อเสีย ทุกชนเผ่าต่างมีส่วนดีของแต่ละชนเผ่าเอง

3.2 การสลายอคติทางชาติพันธุ์ผ่านการสร้างตัวละคร

ตัวละคร หมายถึง ผู้มีบทบาทที่ทำให้เรื่องดำเนินไป ตัวละครอาจเป็นคนหรือไม่ใช่คนก็ได้ เช่น อาจเป็นสัตว์ ต้นไม้ หรือสิ่งของ ก็ได้ หากสัตว์และสิ่งของดังกล่าวคิดและมีพฤติกรรมอย่างคน(บาหยัน อิม-ส่าราญ, 2548: 23) ในนวนิยายเรื่อง “ หมาป่า ” มีตัวละครที่สำคัญคือ เงินเงิน และพ่อเผ่าบิลเก้ ตัวละครสองตัวนี้ ตัวละครตัวหนึ่งเป็นชาวอัน และตัวละครอีกตัวหนึ่งเป็นชาวมองโกล ตัวละครสองตัวนี้ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งนวนิยายเรื่อง “ หมาป่า ” ผู้แต่งใช้กลวิธีการสร้างตัวละครเพื่อใช้เป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจชนชาติไว้ดังต่อไปนี้

3.2.1 การสร้างตัวละครชาวอัน

นวนิยายเรื่อง “ หมาป่า ” ผู้แต่งสร้างตัวละครชาวอันคือ เงินเงิน เพื่อเป็นตัวแทนชาวอัน เงินเงินเป็นนักศึกษาชาวอันที่เดินทางมาจากปักกิ่ง เป็นหนึ่งในบรรดาปัญญาชนที่อาสาไปใช้แรงงาน

เลี้ยงปลุสสัตว์ บริเวณตะเข็บชายแดนมองโกเลียในอันห่างไกลความเจริญที่ทุ่งหญ้าเอ้อหลุน เงินเงินเป็นคนที่เปิดกว้างไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมเดิม พร้อมเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ เคารพธรรมเนียมและความเชื่อดั้งเดิมของชนเผ่ามองโกล ใน ซึ่งมีความเชื่อ จารีตประเพณี และพิธีกรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมอื่น ผู้แต่งใช้ตัวละครเงินเงินเป็นสื่อกลางในการอธิบายวิถีชีวิต และวัฒนธรรมมองโกลให้บุคคลภายนอกได้ทราบ

3.2.2 การสร้างตัวละครชาวมองโกล

จากการศึกษาพบว่า ผู้แต่งสร้างตัวละครชาวมองโกลคือ พ่อเฒ่าบิลเก้ ให้เป็นตัวแทนของชนเผ่าทุ่งหญ้าเร่ร่อนเลี้ยงสัตว์แห่งทุ่งหญ้าเอ้อหลุน ที่อยู่ในเขตมองโกเลียใน พ่อเฒ่าบิลเก้เป็นผู้มีประสบการณ์มาก เป็นนายพรานที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในทุ่งหญ้าเอ้อหลุน อุปนิสัยของพ่อเฒ่าเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ชอบคบหาผู้คน เป็นคนที่มีจิตใจดีมีเมตตา นอกจากนี้พ่อเฒ่าบิลเก้ยังรู้ภาษาอันเล็กน้อยด้วย ผู้แต่งสร้างตัวละครพ่อเฒ่าบิลเก้เพื่อเป็นตัวแทนในการถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมด้านต่างๆ ให้กับคนที่มาจากต่างวัฒนธรรมซึ่งเป็นบุคคลภายนอกได้รับรู้

3.2.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวละคร

นวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ผู้แต่งได้ดำเนินเรื่องโดยให้ตัวละครชาวฮั่นคือเงินเงิน และตัวละครชาวมองโกลคือพ่อเฒ่าบิลเก้ มีปฏิสัมพันธ์กัน โดยให้เงินเงินไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับพ่อเฒ่าบิลเก้ที่ทุ่งหญ้าเอ้อหลุน ซึ่งเป็นชนเผ่าที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชนเผ่าของเงินเงิน เห็นได้จากเนื้อเรื่องในนวนิยายเรื่องนี้ตั้งแต่ตอนแรกของเรื่อง คือตอน “หมาป่าทุ่งหญ้า” ไปจนถึงบทส่งท้ายของเรื่อง โดยทุกตอนจะมีเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมมองโกลที่เงินเงินต้องเข้าไปสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับชาวมองโกลผ่านเหตุการณ์ต่าง เห็นได้จากเนื้อความตอนหนึ่งของเรื่องในตอน “หมาป่าบุก” ที่ผู้แต่งใช้ตัวละครเงินเงินทำให้เห็นว่าบุคคลที่มีที่มาจากต่างกันสามารถอยู่ร่วมกันได้ ความว่า

“ วัลรุนกลุ่มนี้รักใคร่ปรองดองกันดี ยิ่งได้เข้ามาอยู่ในหมู่กระโจมของพ่อเผ่าบิลเก้ซึ่งทำตัว เหมือนกับหัวหน้าเผ่าทุ่งหญ้า ความรักความเอาใจใส่ที่พวกเขาได้รับก็ยิ่งมาก ทำให้พวกเขา รู้สึกสมเกียรติมาก ปลอดภัยมากยิ่งขึ้นสองปีมานี้ คนในครอบครัวของพ่อเผ่าต่างเห็นเงินเงิน เป็นสมาชิกคนหนึ่ง ส่วนเงินเงินนั้น หนังสือสองเล่มใหญ่ๆ ที่นำมาจากปักกิ่ง โดยเฉพาะ หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มองโกล ก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกชายชาวฮั่นอย่างเขา กับพ่อเผ่าชาวทุ่งหญ้าอย่างบิลเก้ใกล้ชิดแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ”

(หมาป่า: 25)

นอกจากนี้การที่เงินเงินเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบชนเผ่าทุ่งหญ้า ได้ประสบกับเหตุการณ์ต่างๆ และแลกเปลี่ยนพูดคุยกันระหว่างวัฒนธรรม ทำให้เงินเงินเกิดความรู้สึก ประทับใจในความงามของวัฒนธรรมที่แตกต่าง อีกทั้งยังรู้สึกเสียดายเมื่อวัฒนธรรมเหล่านั้นต้องสูญหายไป เห็นได้จากเนื้อความหนึ่งองเรื่องในตอน “ ต่งท้าย ” ที่ผู้แต่งบรรยายความรู้สึกของเงินเงินเมื่อเงินเงินทราบ จากปาฐว่าทุ่งหญ้า เอ้อหลุนกลายเป็นทะเลทรายหมดแล้วความว่า

“ เงินเงินผลจากคอมพิวเตอร์มายืนนั่งอยู่ตรงหน้าต่าง เหมือนมองทิสเห็นอย่าง ไร้จุดหมาย ผุ่งหมาป่ากลายเป็นประวัติศาสตร์ไปแล้ว ทุ่งหญ้าก็กลายเป็นอดีตสำหรับหวนคิด แม้แต่ถ้า หมาป่าเก่าแก่ ร้องรอยสุดท้ายนิดๆ น้อยๆ ที่หมาป่าทุ่งหญ้ามอง โกลทิ้งไว้ในมองโกลเลียใน และเป็นบ้านเกิดของเจ้าเสี่ยวหลงถ้ำนั้นก็จะถูกฝุ่นทรายสีเหลืองๆ กลบถมจนไม่เหลือ ร้องรอยแม้แต่หน่อย ”

(หมาป่า: 629)

การสลายอคติทางชาติพันธุ์ผ่านการสร้างตัวละครที่เป็นวิธีการหนึ่งที่ผู้แต่งนวนิยายเรื่อง “ หมาป่า ” ใช้เพื่อสลายอคติทางชาติพันธุ์ ผู้แต่งสร้างเงื่อนไขเฉพาะให้ตัวละครชาวฮั่น ซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชนเผ่ามองโกลของเรื่อง ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน และให้ตัวละครฮั่นเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ให้ภายนอกเห็นว่า บุคคลแม้จะมาจากต่างสังคม ต่างวัฒนธรรมก็สามารถเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับคนต่างเผ่าพันธุ์ได้ โดยไม่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้งทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้แต่งได้สร้างตัวละครชาวมองโกลเพื่อเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมมองโกลให้บุคคลภายนอกเข้าใจ เงื่อนไขพิเศษดังกล่าว สร้างบรรยากาศของความเป็นญาติพี่น้องที่เอื้ออาทรต่อกัน

ความรู้สึกเช่นนี้แสดงให้เห็นเจตจำนงอันแรงกล้าของผู้แต่งที่มุ่งใช้วรรณกรรมเรื่องหมาป่าเป็นเครื่องมือสลายอคติทางชาติพันธุ์ระหว่างชนชาติอื่นและชนชาติมองโกลที่มีมานานับพันปี เกิดการปฏิสัมพันธ์กันทำให้มีโอกาสพูดคุยกันแลกเปลี่ยนทำความเข้าใจกัน ทำให้เกิดความเข้าใจ นำไปสู่การสลายอคติทางชาติพันธุ์ ทำให้อคติทางชาติพันธุ์หมดสิ้น

บทสรุป

จากการศึกษานวนิยายแปลจีนเรื่อง “หมาป่า” พบว่าผู้แต่งต้องการเสนอแนวคิดที่แตกต่างจากรัฐโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการเสนอแนวคิด และสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับชาวมองโกล เพื่อให้ชาวฮั่นเข้าใจชาวมองโกล โดยทำให้เห็นว่าชาวมองโกลเป็นชนชาติที่มีอารยธรรม อีกทั้งชาวมองโกลไม่ได้เป็นเช่นเดียวกับเจงกิสข่านทั้งหมด การอยู่ร่วมกันด้วยความแตกต่างกันสามารถทำได้ โดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนชาติมองโกลและชาวฮั่น ซึ่งเมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์กัน พูดคุยกัน และแลกเปลี่ยนทัศนคติกันทำให้เกิดความเข้าใจ นอกจากนี้นวนิยายเรื่องหมาป่าชี้ให้เห็นว่า วรรณกรรมสามารถสลายอคติทางชาติพันธุ์ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างเช่นสังคมจีน นโยบายของรัฐที่มุ่งสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อาจไม่ใช่ทางออกที่ดี เพราะนอกจากจะก่อให้เกิดความขัดแย้งแล้ว ยังเป็นการทำลายอารยธรรมของมนุษยชาติ การใช้วรรณศิลป์น่าจะเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้สังคมกลับคืนสู่สภาวะสันติสุข ทุกชาติพันธุ์อยู่ร่วมกันด้วยความเคารพ และเห็นคุณค่าของกันและกัน และนี่น่าจะเป็นวัตถุประสงค์หลักของนวนิยายเรื่อง “หมาป่า” ของเจียงหรง

บรรณานุกรม

หนังสือ

เจียน ชีระวิทย์. (2519) การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน. กรุงเทพฯ: กราฟิเคอาร์ท.

จิตรกร โพธิ์งาม. (2542). **มานุษยวิทยาเบื้องต้น = Introduction to Anthropology.**

อุบลราชธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

จুলนี เทียนไทย. (2553). **มานุษยวิทยาธุรกิจ.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจียง หรง. (2552). **หมาป่า.** แปลโดย สุภาณี ปิยพสุนทร. กรุงเทพฯ: ซิลค์เวอร์ม บุคส์.

โจวชยาหรง. (2547). **ประวัติศาสตร์จีน.** กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

ทวีป วรดิลก. (2551). **ประวัติศาสตร์จีน.** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

บาหยัน อิมสำราญ. (2548). **เอกสารประกอบคำสอนวิชา 411 231 นวนิยายและเรื่องสั้นของไทย.**

นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญยงค์ เกศเทศ. (2551). **วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์.** มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยสารคาม.

ประสาท หลักสิลา. (2516). **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ: ผดุงพิทยา.

ประสิทธิ์ ธีปรีชา และขรรยง ตระการธำรง. **วัฒนธรรมไร้อคติ ชีวิตไร้ความรุนแรง เล่ม 1.**

กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ไพบูลย์ ช่างเรียน. (2516). **สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ: ผดุงพิทยา.

ยศ สันตสมบัติ. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2532). **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). **พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

สุพรรณิ โกศลวัฒน์. (2530). **วรรณกรรม : หลักการและวิธีการ**. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาอังกฤษ

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

หลี่ฟูเจิน. (2539). **ชาวจ้วง**. เชียงใหม่: ตรีสวิน.

อดุลย์ รัตนมันเกษม. (2548). **รากเหง้าเผ่าจีน**. กรุงเทพฯ: แม่โพสพ.

อมรา พงศาพิชญ์. (2533). **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา**.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย หิรัญโต. (2526). **สารานุกรมศัพท์สังคมวิทยา-มานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

Humble. (2553). **กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศจีน**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2558.

เข้าถึงได้จาก <http://topicstock.pantip.com/library/topicstock/2010/02/K8861329/K8861329.html>